

לקוחות יקרים,

במהדורה זו:

2	על הנחיית המפקחת על הביטוח על אי נקיטת אמצעים להקלת סיכון
4	השתתפות עצמית של המבוטח – האם תחול בכל מקרה?
6	ביטוח נאמנות עובדים - CRIME
8	ביטוח אחריות – פוליסות הביטוח העיקריות
9	"פרקר" 51, העט הטוב (והמעניין) בעולם

אנו גאים להביא בפניכם את הגיליון הרביעי של עלון משרדנו, הרואה אור אחת לרבעון. גם בגיליון זה חומר מקצועי מגוון בתחום הביטוח הכללי".
מאז הוחל, לפני פחות משנה, בהפצת עלון המשרד, הפך זה למכשיר מקצועי שקנה לעצמו מקום בשוק הביטוח, והביקוש לו רב.

בגיליונות קודמים של העלון ניתן לעיין גם באתר המשרד: www.orland.co.il

החודש נציין את הוצאתו לאור של ספרו של עו"ד אורי אורלנד: "מדריך מעשי לביטוח עסקי (רכוש ואחריות)". ספר זה, במתכונת של אוגדן, שיעודכן מעת לעת, בא לגשר על פער מקצועי מהותי בתחום הביטוח הכללי, הנובע בעיקר מהעדרה של משנה סדורה. הידע המקצועי בתחום הביטוח הכללי נרכש על ידי העוסקים בו בעיקר מתוך ניסיון – אלא שרוב העוסקים בתחום אינם נחשפים לסוגיות מקצועיות מורכבות במידה המאפשרת צבירת ידע מסודר. הספר אמור למלא כאן חלק מהחסר.

בתחום הביטוח הכללי קיימת ספרות ענפה שעניינה דיני ביטוח. אולם, בתחום הביטוח המעשי – זו כמעט ואינה קיימת. אנו תקווה שהמדריך יקרא צוהר למתעניינים בתחום הביטוח הכללי.

בעוד דיני ביטוח הם תחום פחות או יותר יציב – בו חלים שינויים בהתאם לפסיקה (על חלקם ניתן לברך, ועל אחרים ניתן לעיתים לתמוה. דוגמא לפסיקה מתמיהה היא קביעת בית המשפט העליון שביטוחי אחריות אינם משתרעים על נזקים תוצאתיים, אלא אם הותנה במפורש אחרת) – הרי הפרקטיקה הביטוחית, שהיא הפן המהותי בתחום הביטוח הכללי, אינה יציבה, וכשכזו - גם נדחקה לקרן זווית.

הדבר בא לידי ביטוי בעיקר בעת תביעות – תחום בו נפוצים "חידושים והמצאות" על ידי גורמים מעורבים, כולל גם המצאת "חוקים" אשר מי שאינו בעל ידע בתחום הביטוח הכללי יתקשה לזהות מקורם.

על פערי ידע מעין אלה בא הספר לגשר.

הספר ניתן לרכישה (ראו שובר בעמוד האחרון של גיליון זה) על ידי לקוחות המשרד במחיר מוזל (ויש לציין עם ההזמנה שהמזמין הוא לקוח המשרד).

לאחרונה אנו עדים לשינוי גישת מערכת המשפט ל"חוק חוזה הביטוח ה'תשמ"א – 1981". חוק זה, שחוקק לפני למעלה מ-30 שנה, הוא חוק צרכני, הבא להגן על הלקוח (המבוטח) מפני נותן השרות (המבטח).

אולם, בעבר לא קבלה הפסיקה את הוראות החוק כלשונן.

עתה בא בית המשפט העליון (בפסק דין "סלוצקי", אחד מפסקי הדין המכוננים בענף הביטוח) וקבע כי אין תוקף לתנאים מוקדמים לכיסוי הביטוחי, היות ואלה נוגדים הן את הוראות החוק והן את רוחו.

הדבר משול ל"רעידת אדמה" בענף הביטוח, אשר חלק מהעוסקים בתחום עדיין לא הפנימו.

כיום ניתן לזהות בשוק הביטוח ניסיונות ל"אקרובטיקה משפטית" הבאה להותיר את המצב הקודם על מכונו – אך ספק אם לזו יש תחלת.

לפסיקה החדשנית נוסף גם חוזר למבטחים על ידי המפקחת על הביטוח, לו תוקף של מעין תקנה, הבא להסיר ספק בנושא זה של אי חלות תנאים מוקדמים לכיסוי. על כך, באחד המאמרים בגיליון זה.

אנו מאחלים לקוראים חג אורים שמח!

עו"ד עידו בלרשטיין, מנכ"ל

על הנחיית המפקחת על הביטוח לעניין אי נקיטת אמצעים להקלת הסיכון

שם "מכובס", הידוע כ"נוהל עבודות בחום". לכאורה "אזרחות טובה" מצד המבטחים, השמים בראש מעייניהם את בטחון הציבור. אלא שבפועל, מדובר בתנאי לכיסוי בו אדם סביר אינו יכול לעמוד.

לנוכח שתיקת רשויות הפיקוח, מצא במהרה ה"נוהל" דרכו גם לפוליסות ביטוח אחרות, הן בתחום ביטוח הרכוש והן בתחום ביטוח האחריות, מבלי שהמבטחים יבינו את משמעותו הקשה להם.

חשיבות החוזר החדש – חורגת מגבולותיו. כאן נוטלת לידיה המפקחת את המושכות בתחום הביטוח הכללי, תחום בו הפיקוח הוא בחסר.

נקודת המפנה לענייננו הייתה בפסק דין סלוצקי [רע"א 3260/10 חתמי לוידיס נ' אליהו סלוצקי].

המקרה הביטוחי עצמו הוא פשוט. בפוליסה לביטוח דירה התנה המבטח את הכיסוי לתכשיטים בשמירתם בכספת (שהייתה מותקנת בדירה). התכשיטים נגנבו מהדירה עת היו מחוץ לכספת. המבטחים דחו התביעה. בית משפט השלום קבל את עמדת המבטחים. בית המשפט המחוזי הפך את ההחלטה. למבטחים הותר לערער על החלטת בית המשפט המחוזי. על בית המשפט העליון היה להחליט האם לפנינו תנאי מוקדם, הפוטר מבטחים מחבותם, או החמרה בסיכון, המזכה את המבוטח, בנסיבות מסוימות, בתשלום יחסי, ורק במקרים קיצוניים תפטור את המבטחים מחבות.

בית המשפט העליון ביסס פסיקתו על לשון חוק חוזה הביטוח ועל התכלית הצרכנית שלו, והעמיד בפני המבטחים רף גבוה לדחיית חבותם: והוא רק אם יוכח שמבטח סביר לא היה מתקשר באותו חוזה ביטוח גם תמורת דמים מרובים יותר. גם לעניין תשלום יחסי של תגמולי הביטוח, חובת ההוכחה היא על המבטחים, ובשתי הטענות עליהם להסתייע בגורמים מקצועיים חיצוניים.

אם מערכת המשפט כבר הפנימה שתנאי לכיסוי, המחייב קיומם של אמצעי מיגון כאלה או אחרים, הוא רק אמצעי

רק לעיתים רחוקות אנו זוכים לראות, בתחום הביטוח הכללי, הנחיה של המפקח/ת על הביטוח, המעוררת טלטלה בשוק הביטוח.

בשנת 1998 הוציא משרד המפקח על הביטוח הנחיה (חוזר) לעניין דחיית תביעות על ידי חברות ביטוח. חוזר זה חייב את חברות הביטוח לעמוד במובן מאליו: חברת ביטוח המבקשת לדחות תביעה, תפרט, בהזדמנות הראשונה, את נימוקי הדחייה, ואם לא עשתה כן, לא תוכל להעלות מאוחר יותר נימוק נוסף אותו יכולה הייתה לטעון בהזדמנות הראשונה.

ההנחיה חידדה מצב דברים עגום – מבטחים נהגו לדחות תביעות מבלי לנמק הסיבה לכך (אלא בבית המשפט, אך רק מבטחים מעטים באו בשעריו).

עתה זכינו להנחיה מהותית נוספת. "בקליפת אגוז", קובעת ההנחיה כי פוליסות ביטוח "...לא תכלולנה דרישה או סייג, הקובעים כי קיום או הפעלה של אמצעי מיגון תקינים מכל סוג שהוא מהווים תנאי מוקדם לחבות חברת הביטוח". נדגיש כי עניינה של ההנחיה רק באמצעי מיגון בפועל, ההנחיה אינה מחדשת, אלא מחדדת את מה שממילא נקבע בחוק חוזה הביטוח התשמ"א - 1981: מבטח רשאי לשלם למבוטח, במספר מקרים, תגמולי ביטוח יחסיים (סעיף 18 (ג)), ורק במקרים קיצוניים, אפשר שיהיה פטור לחלוטין מחבות (סעיפים 18 (ג) (1) ו - (2)).

ובכן, היכן החידוש?

הלצה ידועה מספרת על אדם שתרגם מאנגלית מחזה של שייקספיר, ולפני שמו הוסיף: "תרגם ושיפר".

ענף הביטוח ביצע "תרגום" דומה של חוק חוזה הביטוח, אותו "שיפר", בין היתר, בהוספת מנגנון שאינו נקוב בחוק: מבוטח שאינו עומד בתנאי מוקדם למיגון, כלל לא יזכה בתגמולי ביטוח. הדבר זר הן ללשון החוק והן לרוחו הצרכנית.

כך, למשל, החלו לפני מספר שנים מבטחים לכלול בפוליסות לביטוח "עבודות קבלניות" תנאי דרקוני, תחת

על הנחיית המפקחת על הביטוח לעניין אי נקיטת אמצעים להקלת הסיכון (המשך מעמוד קודם)

גם משום שלא חייב קיום מדרג תעריפים על פי המיגונים, וכן חסך מהם בחינה עתידית שלהם. ב"הפוך על הפוך", ככל שהסיכון הביטוחי היה גבוה יותר, כך פחת, עקב התנאים המוקדמים לכיסוי, הסיכוי שהמבוטח יזכה לקבל את תגמולי הביטוח.

יש לצפות שמעתה בחינת הסיכונים על ידי חברות הביטוח תהיה עניינית, ותכלול, בין היתר, דגש על הסכנה שבאישיות המבוטח בקשר עם הקפדה על קיום המיגונים.

כן יהיה על המבטחים לגבות פרמיה על פי הסיכון הספציפי. כיצד? חזקה שהם ימצאו את הדרך לכך. האם ההנחיה החדשה היא ברכה או קללה לחברות הביטוח? הדבר תלוי גם בהן. רק לפני עשרים שנה נפסק על ידי בית המשפט העליון (ב"פרשת מוריאנו") כי ירידת ערך רכוש עקב נזק היא נזק "ישיר" ולא "תוצאתי". האם עקב כך "נפלו השמיים"? לא. חברות הביטוח תמחרו את הסיכון, ובעלותו נושא ציבור המבוטחים. גם כאן, ההנחיה החדשה עשויה להוות להן הזדמנות עסקית.

להקטנת חבות המבטחים, מדוע היה צורך בהנחיה של המפקחת על הביטוח?
נראה שהסיבה לכך היא שמערכת המשפט לא חשה בנוח עם שלילת התנאים המוקדמים לכיסוי, דבר שבא לעיתים לביטוי בפסיקה מהוססת, המאבחנת המקרה המובא בפניה מהתקדים שנקבע בפס"ד "סלוצקי". הדבר יצר אי ודאות, אותה אמור חוזר המפקחת לפתור. הפתרון של המפקחת לטיפול בסוגיה, הוא מהמקום הנכון: פוליסות הביטוח. הרי, ממילא, אם אלו לא תכלולנה תנאים מוקדמים לכיסוי, לא יהיה מקום לגרוע מתגמולי הביטוח (אלא על פי הוראות סעיפים 18 ו- 21 לחוק חוזה הביטוח).

מהי ההשפעה הצפויה של ההנחיה על שוק הביטוח? עד כה עשו מבטחים לעצמם "חיים קלים". סוקר מיגונים הופנה לבית העסק (או לדירה) של המבקש לערוך ביטוח, זה ערך רשימה של תנאים מוקדמים לכיסוי, וחברת הביטוח ביצעה cut & paste של אותם תנאים לתוך "רשימת" הפוליסה. מצב זה היה "נוח" למבטחים,

בקרו גם באתר האינטרנט שלנו -
www.orland.co.il

השתתפות עצמית של המבוטח בתביעות – האם תחול בכל מקרה?

מאת עו"ד שחר גולדרינג

ומבטחים יצינו בפוליסת ביטוח כי השתתפותו העצמית של המבוטח בנזקים תחול על כל תובע בנפרד. לרוב יצינו מבטחים בפוליסת ביטוח כי השתתפותו העצמית של המבוטח בנזקים לא תחול רק על תגמולי הביטוח, אלא גם על הוצאותיהם (היה וכלל לא שולמו תגמולי ביטוח או שסך תגמולי הביטוח נמוך מסכום השתתפותו העצמית של המבוטח בתביעות).

אלא שנושא ההשתתפות העצמית מקורו בפרקטיקה של ענף הביטוח, ולא בדיון, וזה מעורר סוגיות שפתרון הוא בשכל הישר ובפסיקה. כן, למשל, האם-

- בסדרת מקרים שמקורה הוא אחד תחול השתתפות עצמית אחת בלבד?
- האם בנזקי טבע (דוגמת רעידת אדמה) החוזרים ונשנים בתוך מספר ימים תחול השתתפות עצמית אחת?
- מה דינה של ההשתתפות העצמית במקרה ככל ביטוח, כאשר המבוטח תובע מבטח אחד בלבד וזה פונה למבטח השני בדרישה להשתתפות על פי חלקו היחסי בסכום הביטוח? האם כאן המבוטח, שלא הפעיל את אחת הפוליסות (זכות המוקנית לו בדיון), יישא שוב בתשלום השתתפות עצמית?
- אם מבוטח נתבע וזכה, האם תחול עליו השתתפות עצמית? (או, במילים אחרות, האם ההשתתפות העצמית חלה גם על הוצאותיו של המבטח).
- באיזו נקודת זמן חייב המבוטח בתשלום סכום השתתפותו העצמית? (במקביל להוצאת כספים על ידי המבטח? מראש? רק עם סיום התביעה? אחר?).

בפוליסות ביטוח נקוב סכום השתתפותו העצמית של המבוטח בתביעות, הוא סכום ראשוני בו הוא נושא במקרה של נזק.

השתתפותו העצמית של מבוטח בתביעות משרתת של מטרות עיקריות:

- מניעת הגשת תביעות למבטחים בסכומי נזק נמוכים;
- מניעת שחיקת הפרמיה על ידי תביעות רבות בסכומי נזק נמוכים;
- המרצת המבוטח למנוע נזקים.

ההשתתפות העצמית של מבוטח בנזקים אפשר שתבוא בסכום נקוב, או באחוז נקוב מסכום הביטוח או מסך הנזק. בפוליסות בהן קיים אלמנט של זמן, דוגמת ביטוח אבדן רווחים, אפשר וההשתתפות העצמית תבוא במנחים של זמן (בשעות, בימים או במשמרות עבודה).

יש ובפוליסת ביטוח (והדבר אינו שכיח) נקוב סף פיצוי (Franchise) - סכום מינימאלי אשר מתחת לו לא ישופה או יפוצה המבוטח. אם עלה הנזק על סף הפיצוי, ישופה או יפוצה המבוטח במלוא נזקו. לעתים תכלול פוליסת ביטוח סף פיצוי גבוה והשתתפות עצמית נמוכה יחד. מבטחים אינם מרבים לעשות שימוש בכלי סף הפיצוי, היות שיש בו להמריץ מבוטחים להגדיל נזקם כדי שזה יעלה על סף הפיצוי, ויאין אותו.

ככלל, כל האירועים שקרו מסיבה מקורית אחת, ייחשבו כנזק אחד, ולכן תחול על המבוטח השתתפות עצמית אחת בלבד. הדבר אינו תמיד חד וחלק. כך, למשל, בביטוח אחריות קיים לעתים קושי לקבוע האם מקורם של כל הנזקים הנטענים הוא במעשה רשלנות אחד. יש

השתתפות עצמית של המבוטח בתביעות – האם תחול בכל מקרה? (המשך מעמוד קודם)

לעניין השתתפות העצמית הוא "מכל תביעה" אזי ניתן לגבות השתתפות עצמית גם בגין הוצאות, אפילו נדחתה התביעה. בנוסף מעלה ביהמ"ש את כלל הפרשנות על פיו יש לפרש פוליסה לרעת המנסח. כמו כן מציין ביהמ"ש שכמדיניות לא ניתן לקבוע כי תמיד חל על המבוטח תשלום סכום השתתפות עצמית. מצב כזה עלול להביא לאדישות המבוטח ולתביעות סרק של צ"ג עד לגובה השתתפות העצמית ולפשרות לא ראויות גם במקום בו התביעה הייתה נדחית. בנוסף, היה על ב"כ חברת הביטוח לתבוע את הוצאותיו המשפטיות מהצד השלישי, שהרי התביעה נדחתה, ולא להיות אדיש להן. לפיכך תביעת המבטח להשתתפות עצמית בגין הוצאות משפט נדחתה.

נציין כי בחוק חוזה הביטוח לא קיימת הגדרה להשתתפות עצמית, ולפיכך ההגדרה נתונה לפרשנות. סעיף 66 בחוק חוזה הביטוח קובע כי מבוטח זכאי לשיפוי גם בגין הוצאות משפט סבירות אותן הוציא. אך אין בסעיף זה כדי לחייב את המבוטח בתשלום השתתפות על הוצאות שנגרמו לחברת הביטוח.

נראה כי בחברות הביטוח נלמד הלקח והנוסח שונה לרעת המבוטח. כך, למשל, פוליסת "ביט" (חבויות) מגדירה את השתתפותו העצמית של המבוטח כ- "הסכום בו יישא המבוטח מתוך סכום השיפוי וההוצאות שישולמו ע"י המבטח... לגבי כל מקרה ביטוח... כמו כן יחול סכום השתתפות העצמית על הוצאות חיצוניות שהוציא המבטח במהלך טיפול בתביעה ו/או דרישה לפיצוי ו/או הודעה על כל אירוע העלול לגרום לתביעה וזאת אף אם לא שולמו פיצויים בגינם".

נראה שיש מקום להתערבות רשויות הפיקוח היכן חייב המבוטח בתשלום סכום השתתפות העצמית בתביעות והיכן הוא פטור מתשלום, במלואו או בחלקו.

לרוב, בהשתתפות העצמית נכללות גם הוצאות שהוציא המבטח לניהול התביעה. במקרה בו שולמו תגמולי ביטוח בסכום הנמוך מסכום השתתפות העצמית, ולמבטח נגרמו גם הוצאות משפט, על המבוטח לשאת בתשלום השתתפות הכוללת גם הוצאות, אך בכל מקרה לא מעבר לסכום השתתפות העצמית הנקוב בפוליסה. לשם הדוגמה תביעה 10,000 ₪ / השתתפות 5,000 ₪ / הוצאות 2,500 ₪ אזי במקרה בו נסגרה פשרה בסך 3,000 ₪ ישלם המבוטח בסך הכל 5,000 ₪ השתתפות עצמית כאשר 2,000 ₪ מתוכם הם עבור הוצאות וניהול התביעה.

אולם מה דין תביעה בה נדחו טענות התובע? האם גם אז רשאי המבטח לדרוש מהמבוטח לשאת בתשלום הוצאותיו המשפטיות בגבולות השתתפות העצמית? שאלה זו נידונה לאחרונה בבית משפט השלום פ"ת (הכשרה נ' מוסך צמרת תא"מ 13-10-45485) שם ניתב המבוטח ע"י עובד. התביעה נדחתה. המבטחים ביקשו להפעיל את סעיף השתתפות בגין הוצאות משפט שנגרמו להם, אך המבוטח סירב. טענת המבוטח הייתה שלא נגרם "נזק" ולכן אינו חייב בתשלום סכום השתתפות העצמית. המבטחים טענו שגם כאן ההשתתפות העצמית כוללת הוצאות אותן הוציאו לניהול התביעה.

בית המשפט מגיע למסקנה שעל הדיון להתבסס על פי פרשנות הפוליסה (ולא פרשנות חוק חוזה ביטוח). בית המשפט מדקדק ומוצא כי ישנה הבחנה בניסוח השתתפות עצמית – "השתתפות עצמית מכל נזק" ובמקום אחר "השתתפות עצמית מכל תביעה". במקרה שלנו מופיעה כי ההשתתפות תחול "מכל נזק" ומכאן מוצא בית המשפט לנכון לדקדק ולקבוע כי כוונת הצדדים הייתה שרק במקרה בו נגרם נזק לצד שלישי תחול השתתפותו העצמית של המבוטח. מאחר והתביעה נדחתה, נוצר נזק רק לחברת הביטוח בגין הוצאותיה, ולא להיפרע מהמבוטח בגינן. אולם אם הנוסח שבפוליסה

ביטוחי נאמנות עובדים ו-CRIME

מאת רם רפאל

אזור, העדיף העובד שלא לצאת ממשרדו, ודיווח דיווחים שקריים על התקדמות הבניה. עקב כך, שולמו על ידי הבנק כספים שאבדו. נקבע שאין כאן עילה לתביעה תחת פוליסת נאמנות עובדים, היות ומעשי העובד לא נועדו לפגוע במעביד. הגדרת עובד מתייחסת לכל אדם המצוי עם המבוטח ביחסי עובד-מעביד במהלך ניהול עסקו, אשר התמורה עבור עבודתו משולמת לו, באופן חלקי או מלא, במשכורת או בשכר. לעיתים, מורחבת ההגדרה כדי לחול גם על אחרים, דוגמת גובים מקצועיים, שאינם שכירים של המבוטח. ביטוח נאמנות עובדים חל על מקרים שנתגלו במהלך תקופת הביטוח, אך ניתן להרחיב את הביטוח כך שיכסה גם מקרים שאירעו במהלך תקופת הביטוח, אך נתגלו מאוחר יותר (לאחר שתקופת הביטוח עצמה הסתיימה). כרגיל תעמוד תקופת הגילוי על ששה חודשים.

פוליסת CRIME:

פוליסת Crime הינה פוליסה בעלת כיסוי רחב יותר מפוליסת נאמנות עובדים, וזו מכסה נזק כספי ישיר שנגרם למבוטח, הנובע ממקרה אחד או מסדרת מקרים הקשורים ביניהם, שאירעו בכל זמן שהוא ושנבעו ממרמה או אי יושר שבוצע על ידי עובד כלשהו (הפועל לבדו או יחד עם אחרים) או על ידי כל אדם אחר.

גם הגדרת "עובד" היא כאן רחבה, וחלה גם על מתנדבים ועל עובדי חברות כח אדם (המבצעים חובות של עובד תחת פיקוחו של המבוטח).

המעשים בגינם ניתן הכיסוי כוללים הפסדים שנגרמו כתוצאה מ-:

- ◆ גניבה של כסף, ניירות ערך, ורכוש אחר על ידי גניבה או זיוף;
- ◆ היעלמות של כסף וניירות ערך מתוך חצרי המבוטח על ידי צדדים שלישיים.
- ◆ היעלמות של כסף וניירות ערך מחוץ לחצרי המבוטח בעת שהועברו על ידי המבוטח או מי שהוסמך על ידו.
- ◆ העברת כספים, ניירות ערך או רכוש במרמה על ידי צד שלישי באמצעות שימוש ברשת המחשבים שבבעלות או בניהול או בחכירה המופעלת על ידי מבוטח.

ביטוחי Crime נועדו להגן על המבוטח בפני הפסד, העלול להגיע עד להרס כלכלי, כתוצאה ממעשי הונאה נגדו, כגון גניבה על ידי עובדים, שוד, זיוף, סחיטה והונאת מחשב והוא מכסה גניבת כסף, ניירות ערך ורכוש אחר. ביטוח זה בא לחזק ולהוסיף על ניהול הסיכונים המתבצע על ידי הארגון ואינו בא להחליף אותו.

בביטוח רכוש "קלאסי", הכיסוי הביטוחי חל על נזק פיזי ממשי לרכוש בו למבוטח זיקה. רוב הארגונים אכן מגינים על עצמם בפני סיכונים אלה, וחלק מהארגונים אף מגינים על עצמם בפני נזקים תוצאתיים הנובעים מהנזק הפיזי הישיר.

אולם, אין בכך די. ככול שהטכנולוגיה מתקדמת, כך גדלות החשיפות גם לנזקי רכוש אחרים, שאינם בהכרח בגדר נזק פיזי ממשי (גם אם הם עשויים להיות כאלה, כגון שוד כספים).

אחד ההבדלים הבסיסיים בין פוליסות נאמנות עובדים ו-CRIME לבין פוליסות ביטוח אחרות הוא שבעוד ההשתתפות העצמית בביטוחי רכוש "רגילים" חלה על כל מקרה נזק בנפרד, הרי בביטוחי נאמנות עובדים ו-CRIME היא חלה על מעשה הונאה, אשר אפשר והתרחש לאורך זמן.

הכיסוי הביטוחי הנהוג בארץ לעניין נזקי הונאה הוא מצומצם, וחל רק על הונאה על ידי עובד. אולם, בשנים האחרונות, עקב אירועי הונאה המבוססים על טכנולוגיה מודרנית כגון תקיפות מצד קבוצות האקרים וגניבת פרטי כרטיסי אשראי, חלה עלייה במודעות לצורך בכיסוי ביטוחי רחב יותר, הוא כיסוי ה-CRIME. רכישת פוליסת ביטוח נאמנות עובדים ו/או CRIME חשובה בעסקים בהם לעובדים גישה לכספים ו/או לרכוש אחר, כגון מלאים. הביטוח נועד לפצות את המבוטח במקרים בהם נגרם נזק כספי ישיר על ידי מי שפגע בכספי/רכוש הארגון.

פוליסת נאמנות:

הכיסוי הביטוחי הינו בגין נזק כספי ישיר שנגרם למבוטח ממעשי הונאה, מעילה, העלמה במרמה או גניבה שנעשו על ידי עובד שלו, במהלך עבודתו בשירות המבוטח. על העובד להיות במצב נפשי של כוונה לפגוע במעביד. כך, למשל, נזקים שנגרמו למעביד עקב אי תפקוד של עובד – לא יכוסו על פי הפוליסה.

דוגמא קלאסית לכך היא מקרה שארע בארה"ב בו עובד של בנק היה אמור לבחון התקדמות של פרויקט בניה, לשם וידוא עמידתו באבני דרך לקבלת כספים. עקב קור עז ששרר באותו

ביטוחי נאמנות עובדים ו-CRIME (המשך מעמוד קודם)

מניתוח סוגי ההונאות מצטיירת תמונה המתארת את האופן שבו עובדים מועלים בכספי החברה. בארצות-הברית, ב-25.1% מהמקרים ההונאה נגרמה כתוצאה משחיתות. הונאות בתחום הבילינג (חיוב) היוו 26.1% מהמקרים; הונאות שכר קרו בפחות מ-12% מהמקרים, על אף שתשלומי שכר נעשים בכל חברה.

מהסקר עולה עוד כי האלמנט אשר משפיע באופן הבולט ביותר על היקף הנזק לארגון, נובע מתפקידו של מבצע העבירה בארגון. הנזק שנגרם לארגון מעבירה של מנהל או של בעל מניות גבוה פי 9.5 מהנזק שגורמת עבירה של עובד רגיל בארגון - 60 אלף דולר לעובד מול 573 אלף דולר למנהל או לבעל מניות.

הדרג הניהולי הבכיר של הארגונים ביצע 159 הונאות מבין המקרים שנסקרו במחקר, אשר הגיעו לנזק בהיקף ממוצע של 500 אלף דולר למקרה הונאה. הדרג הניהולי הזה אף הגיע אל המקום השלישי בתדירות הביצוע של הונאות ותרמיות. את המקום הראשון בהונאות כובשים אנשי מחלקות הכספים והנהלת החשבונות - עם 293 מהמקרים, בהיקף כספי ממוצע של 183 אלף דולר למקרה הונאה. במקום השני נמצאים אנשי מחלקת המבצעים עם 232 מקרים, בהיקף כספי ממוצע של 100 אלף דולר. במחלקה המשפטית היו 8 מקרי הונאה בלבד, אך עם היקף כספי ממוצע של 180 אלף דולר.

וכמה מילים מניסיוננו כיועצים לניהול סיכונים:

העובד המבצע את מעשה ההונאה הוא, בחלק ניכר מהמקרים, אחד המצטיינים בארגון. מדובר בעובדים שאף אחד לא יחשוד בנאמנותם לארגון.

נקודה נוספת להדגשה:

רכישת ביטוח (אם ביטוח נאמנות עובדים ואם ביטוח Crime) מופקדת לרוב בידי אנשי הכספים בארגון, אלה יטו שלא לערוך ביטוח, היות ו"אצלנו זה לא יקרה". זה יקרה. איך אומרים בביטוח: "כל דבר יקרה לכל אחד אם רק יהיה מספיק זמן". נראה שלהונאות אין צורך להמתין זמן רב.

הונאה על ידי מתן הוראות על ידי צד שלישי למוסד פיננסי לשלם או להעביר כסף או ניירות ערך מחשבון הבנק שלו, ללא ידיעתו והסכמתו של המבוטח.

קבלה, בתום לב ובמהלך העסקים הרגיל, תשלום באמצעות כסף ו/או המחאות מזויפות.

זיוף או שינוי של כל הוראה בכתב, על ידי צד שלישי,

בקשר עם כל כרטיס אשראי שהונפק למבוטח לכל עובד או שותף של מבוטח.

הונאת גניבה או אי יושר על ידי עובד שלא בשיתוף פעולה עם המנהלים של הלקוח או עובדים.

הוצאות בגין חקירה והערכת הנזק.

על פי פרסומי "הלשכה העולמית לבוחני הונאות", נמצא כי בשנת 2012 (מבוסס על 1,400 מקרים):

ארגונים בעולם הפסידו סכום-עתק של 3.5 טריליון דולר בגלל הונאות ומעילות - 5% מהיקף הכנסתם. לשם השוואה, מהסקר הקודם שבוצע ב-2010 עלה כי ההפסד הכולל מהונאות הסתכם ב-2.9 טריליון דולר. (חשבתם כמה הם 5% מההכנסות שלכם?)

ב-40% מהמקרים מדובר בארגונים פרטיים, 28% מהנפגעים הם חברות ציבוריות, 16.8% גופים ממשלתיים, ו-10.4% מלכ"רים.

בהתחשב בהיקף הכספי של הפעילות בחברות פרטיות, עולה כי ארגונים אלה חשופים לעבירות יותר מכל סוג אחר של ארגונים. עוד עולה מהסקר כי מרבית העבירות בוצעו בארגונים שבהם יש פחות מ-100 עובדים (31.8% מהמקרים), לעומת 20.6% מהמקרים בארגונים שבהם יש יותר מ-10,000 עובדים.

הענף שבו התרחשו המספר הרב ביותר של עבירות הוא ענף הבנקאות והשירותים הפיננסיים, עם 16.7%; אחריו - הגופים הממשלתיים והציבוריים, עם 10.3%; ענף הכרייה מוביל בנזק הממוצע שנגרם לארגונים - 500 אלף דולר; לעומת ענף החינוך, שבו הנזק הממוצע היה כ-36 אלף דולר "בלבד".

ביטוח אחריות – פוליסות הביטוח העיקריות

הפוליסה	תקופת הביטוח מתייחסת ל-	מכסה תבות בגין	הכיסוי הרטרואקטיבי מתייחס ל -	נערך ל-
ביטוח אחריות כלפי צד שלישי (ביטוח אחריות כללי)	מועד אירוע הנזק	נזקי גוף ו/או נזקי רכוש וכן נזקים תוצאתיים הנובעים מהם	----	כללי
ביטוח תבות מעבידים (ביטוח אחריות בגין נזקי גוף שנגרמו לעובדים תוך כדי ועקב עבודתם)	מועד אירוע הנזק	נזקי גוף ונזקים תוצאתיים הנובעים מהם	----	מעבידים
ביטוח תבות מוצר (ביטוח אחריות בגין נזקים הנובעים מפגם במוצר)	מועד הגשת התביעה	נזקי גוף ו/או נזקי רכוש וכן נזקים תוצאתיים הנובעים מהם	מועד קרות הנזק או מועד יצור המוצר	יצרנים/בואנים/ נותני שירותים למוצרים
ביטוח אחריות מקצועית (ביטוח אחריות עקב מעשה/מחדל מקצועי)	לרוב - מועד הגשת התביעה	נזקים בכלל. הביטוח אינו מוגבל לחבות בגין נזקי גוף ו/או רכוש וחל גם על נזקים כלכליים טהורים (שאינם נובעים מנזק ממשי לגוף ו/או	בפוליסות הנערכות על בסיס מועד הגשת התביעה - מועד המעשה/המחדל המקצועי	בעלי מקצועות חופשיים יצרנים ונותני שירותים
ביטוח אחריות נושאי משרה (ביטוח אחריות מקצועית של נושאי משרה כנושאי משרה)	מועד הגשת התביעה	נזקים כלכליים טהורים (להבדיל מנזקים ממשיים לגוף ו/או לרכוש)	למועד המעשה או המחדל המקצועי	תאגידיים, עבור נושאי משרה אצלם
ביטוח אחריות בעלי מחסנים	מועד אירוע הנזק	נזקי רכוש (לרכוש/בפיקוח/שליטת/השגחת המבטוח) ונזקים תוצאתיים הנובעים מהם	----	בעלי מחסנים המחזיקים רכוש של אחרים
ביטוח תבות בעלי מוסכים	מועד אירוע הנזק. אצל חלק מהמבטוחים, הכיסוי לחבות כתוצאה משרות או תיקון נערך על בסיס מועד הגשת התביעה	נזקי גוף ו/או רכוש (לרבות לרכב הנמצא אצל המבוטח לשרות/תיקון/טיפול) וכן אחריות הנובעת משירות/תיקון/טיפול בכלי רכב לאחר שיצא מחזקתו/שליטתו של המבוטח, וכן לנזקים כלכליים הנובעים מהם	בפוליסות הנערכות על בסיס מועד הגשת התביעה – מועד המעשה או המחדל	בעלי מוסכים
ביטוח אחריות המוביל	מועד אירוע הנזק	נזקי רכוש (לרכוש של אחרים המובל על ידי המבוטח) ונזקים תוצאתיים הנובעים מהם	----	מובילי רכוש של אחרים

"פרקר 51", העט הנובע הטוב (והמעניין) בעולם

במהלך המשבר הכלכלי הגדול אימץ סגנון ה-Art-Deco בעיקר זה האמריקאי, קו חדש: קווים זורמים (Streamlining) במקורם, נועדו קווים זורמים לשפר את האירודינמיות של כלים נעים. סגנון עיצוב זה הקרין גם על מוצרים שאין דבר בינם לבין אירודינמיות, כמו מיקרופונים, שדכני סיכות וכלי כתיבה.

פנים ה-Shell ובו Collector וציפורן

ההסבר המקובל להתפתחותו של סגנון זה (גם אם ענייננו ב"פסיכולוגיה בפרטה") הוא, שכל שנותר לאוכלוסייה מוכת המשבר לעשות היה לחלום על עולם מודרני, בו רכבים, רכבות, מטוסים ואניות מהירים פולחים את האוויר והים. שיאו של הסגנון החדש היה גם שברו – התערוכה העולמית שנפתחה בעיר ניו-יורק בחודש אפריל 1939, כחמישה חודשים קודם פרוץ המלחמה באירופה, תערוכה שנעלה (ומיותר להסביר מדוע) בעונתה השנייה.

לחברת פרקר היה אמנם "קלף מנצח" בדמות עט ה-Vacumatic, אך על מנת לשמור על מעמדה בשוק

המתכווץ, היה עליה לחדש. זו בחרה, דווקא בתקופה של משבר כלכלי, להשקיע כספים רבים בתכנון עט מנקודת ה-0, ולא בשדרוג מוצר קיים. החידוש, גם אם הגיע לשוק רק בתחילת שנות ה-40, היה תוצר של המשבר הכלכלי, הוא עט ה-51 (בשנת 1939, תחילת בדיקת השוק, מלאו לחברה 51 שנים, ומכאן השם). העט, בעל קווים זורמים, עוצב בידי צוות פנימי של עובדי החברה, אליו צורף מעצב תעשייתי חיצוני Marlyn Baker, ונחשב לאחד האייקונים העיצוביים הבולטים של המאה ה-20. עיצוב העט הושפע מסגנון ה-Streamlining ויש הטוענים שגם מסגנון ה-Bauhaus (גם אם על קביעה זו ניתן לחלוק).

אחד הפרויקטים בהם עסקה חברת פרקר במחצית הראשונה של שנות ה-30, תקופת ה"גימיקים", היה פיתוח דיו חדשה אשר תכתוב כתיבה "יבשה". אולם, הדיו האלקלית איכלה את ה-Celluloid, החומר הפלסטי העיקרי ממנו יוצרו עטים החל מאמצע שנות ה-20. החברה נאלצה לעשות שימוש ב-Perspex), חומר פלסטי מונוכרומטי העמיד בפני דיו אלקלית,

ב"פינת התרבות" נביא הפעם תמצית מהרצאתו של אורי בחודש יולי השנה לחברי מועדון העט הישראלי.

על כך שעט ה-"פרקר 51" הוא העט הנובע הטוב בעולם – נראה שאין חולק. אולם, סיפורו של העט אינו מורכב רק מרצף של הצלחות, אלא גם מכישלונות, ניסוי וטעיה, וממנו ניתן גם ללמוד על התנהלות נכונה בעת משבר כלכלי ועל תעוזה מסחרית שהשתלמה.

בשיווקו המסחרי של עט ה-"פרקר 51" הוחל בשנת 1941, מספר חודשים קודם להצטרפות ארה"ב למלחמת העולם ה-II, וייצורו הסתיים בשנת 1972, זמן קצר קודם סיום המלחמה בווייטנאם. לאורך חיי הדגם, שווקו כמה עשרות מיליוני יחידות, ומחירו כיום, כפריט לכתיבה יומית, אינו גבוה (למעט דגמים נדירים שלו).

בחודש אוקטובר 1929 פרץ בארה"ב המשבר הכלכלי הגדול, שארך כעשר שנים. המשבר השפיע קשות על התעשייה והמסחר, כמו גם על יצרני כלי כתיבה, שרובם נאלצו לסגור שעריהם. על אותם יצרנים ששרדו היה לשווק מוצריהם הן לציבור גדול שהפרטה אינה מצויה בכיסו, ורכישת עטים לא הייתה במקום גבוה בסדרי העדיפות שלו, והן לציבור קטן, שיכול היה להרשות לעצמו הוצאה כספית גבוהה, אך לא שש לעשות כן באווירת הנכאים של אותם ימים.

על מנת לפתות את מי שידו משגת לרכוש עט יקר לעשות כן, היה צורך הן לחדש והן למשוך את העין. לכן, דווקא שנות המשבר הכלכלי הגדול מהוות את "תור הזהב" של תעשיית העטים.

חברת פרקר החלה לשווק במחצית הראשונה של שנות ה-30, שנות שיא המשבר, את עט ה-Vacumatic המרהיב והיקר שלה, העשוי משכבות של Celluloid ומראהו מעין טבעות, שחלקן חצי שקופות, ולו משאבת לחיצה חדישה, שפותחה בעלות כספית גבוהה. באותם ימים לא זוהה פלסטיק עם "זול" אלא עם "יפה ומתקדם". העט עוצב בקווים זורמים, גם אם מתונים (שהקצינו עם השנים).

עט פרקר 51 משנת 1944

עט Vacumatic עשוי Celluloid מאמצע שנות ה-30

"פרקר 51", העט הנובע הטוב (והמעניין) בעולם (המשך מעמוד קודם)

היפנית ב-Pearl Harbor, חלף זה בלחצן מחומר פלסטי בו נעשה שימוש גם לאחר המלחמה. הפתרון האולטימטיבי למשאבת ה-Vacumatic המיושנת נמצא בשנת 1948 בדמות משאבת ה-Aerometric, משאבה פשוטה לה מעטה מתכתי ובו חלונית ופס לחיצה, ושקית דיו העשויה מחומר פלסטי גמיש, שקוף וחדיש, העומד בשיני הזמן. במקור, נועדה המשאבה החדשה לפעול במשך 30 שנה, אך כיום, למעלה מ-65 שנה מתחילת שיווקה, זו עדיין פועלת ללא דופי. לרוב די בשיטה הגונה של עט בעל משאבת Aerometric שלא היה בשימוש עשרות שנים – כדי להשיבו לפעולה.

משאבת Vacumatic בסוף דרכו, סבל עט הפרקר 51 מ"תסמונת הספורטאי המזדקן" המסרב לתלות נעליו. הגוף וה-Shell של הדגם האחרון, שיוצר משנת 1969, אינם עשויים Lucite אלא חומר תרמו פלסטי מוזרק.

משאבת Aerometric

ויציב מ-Celluloid. ה-Lucite שימש גם את תעשיית התעופה הצבאית, ולכן שימוש אזרחי בו הוגבל בעת המלחמה. קושי נוסף התעורר מכך שהדיו האלקלית מיהרה להתייבש בעט, ולכן היה צורך להסתיר את "רכבת הדיו" בתוך גופו.

מרעיון הכתיבה ה"יבשה" נותר בסופו של דבר עט "רגיל" - אך טוב. ליבו של עט ה-51 הוא ה-Collector, אותו חלק של העט בו נאצרים עודפי דיו במעין "מדפים" דקים וממנו הם מווסתים, על ידי נימיות וגרביטציה, לציפורן. חלק זה "עוטף" את ציפורן הזהב הגלילית, ושניהם מוסתרים ב-Shell. ה-Collector הוא גם החלק המורכב ביותר לייצור בעט ה-51. זה מבוסס על פטנט אותו רכשה החברה בתחילת המשבר הכלכלי, נמצא כושל, ושופר. עד סוף שנות ה-40 לא יוצר ה-Collector בהזרקה, אלא בחריטה וניסור. התפוקה הנמוכה של ייצור ה-Collector העדין, יחד עם הקצאת חלק מהתפוקה בשנות המלחמה לחיילים, לא אפשרו מתן מענה לביקוש הרב לעט, קושי שנפתר עם המעבר לייצור המוני של ה-Collector בהזרקה, לקראת סוף שנות ה-40.

דגם קלאסי של עט פרקר 51 בו על המכסה נחרט שמה של יחידה צבאית אמריקאית. וויטנאם, 1969

חומר זה נופל באיכותו מ-Lucite ונוטה להתעוות. גם עיצוב הדור האחרון של עט ה-51 דומה מאד לעט ה-61 של אותו יצרן, ונראה שזה ביקש לסחוט גם את הטיפות האחרונות מהלימון.

בדגם הראשון אמצה החברה את משאבת ה-Vacumatic בעלת לחצן אלומיניום, משאבה שפותחה בתחילת שנות ה-30, אך עקב ההגבלות שהוטלו על שימוש באלומיניום (שהוגדר כחומר צבאי), עם כניסת ארה"ב למלחמה, לאחר ההתקפה

יצא לאור מדריך מעשי לביטוח עסקי (ביטוחי רכוש ואחריות) מאת עו"ד אורי אורלנד

יצא לאור הספר, "מדריך מעשי לביטוח עסקי (ביטוחי רכוש ואחריות)" מאת עו"ד אורי אורלנד. מטרת הספר היא הקניית כלים מעשיים לאחראי על הביטוח בארגון, להתם, למסלק התביעות ולסוכן הביטוח לצורך הקמת מערך ביטוח בארגון, ניהול משא ומתן על תנאיו והתנהלות מקצועית בכלל. בעוד הספרות הביטוחית בישראל עוסקת בעיקרה בהיבטים משפטיים של חוק חוזה הביטוח ובפסיקה, ספר זה, היוצא לאור בהוצאת עיתון הביטוח "פוליסה", מתמקד בפרקטיקה. הספר, המכיל כ-300 עמודים, והערך בצורת אוגדן, מחולק ל-3 יחידות:

- יחידה ראשונה** – ובה מבוא קצר לביטוח כללי.
- יחידה שנייה** – ובה מבואות קצרים לביטוח רכוש ולביטוח אחריות וכן תיאור פוליסות הביטוח השונות, כולל גם המלצות לשינויים בנוסחן הגולמי.
- יחידה שלישית** – ובה דוגמת שאלון עזר להגדרת צרכי ביטוח של ארגון ולקסיקון למונחי ביטוח כללי.

פרקי הספר

■ הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי ■ הפוליסה לביטוח ביטוח חבות מעבידים ■ הפוליסה לביטוח אחריות מקצועית ■ הפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה ■ הפוליסה לביטוח חבות מוצר ■ הפוליסה לביטוח אחריות בעלי מחסנים ■ הפוליסה לביטוח חבות בעלי מוסכים ■ הפוליסה לביטוח אחריות המוביל ■ ביטוח חובה לכלי רכב ■ הפוליסה לביטוח כלי רכב ■ הפוליסה לביטוח עבודות קבלניות ■ שינויים בתנאים הכלליים של פוליסות ביטוח ■ דוגמת שאלון להגדרת צרכי ביטוח עסקי ■ לקסיקון קצר למונחי ביטוח כללי	■ מבוא קצר לביטוח כללי ■ מבוא קצר לביטוח רכוש ■ הפוליסה לביטוח אש מורחב ■ הפוליסה לביטוח אבדן רווחים מאש ומסיכונים נלווים ■ הפוליסה לביטוח טרור ■ הפוליסה לביטוח שבר מכני ■ הפוליסה לביטוח קלקול סחורה משבר מכני ■ הפוליסה לביטוח אבדן רווחים משבר מכני ■ הפוליסה לביטוח ציוד אלקטרוני ■ הפוליסה לביטוח סחורה בהעברה ■ הפוליסה לביטוח כספים ■ הפוליסה לביטוח ציוד מכני הנדסי ■ הפוליסה לביטוח ביטוח נאמנות עובדים ■ מבוא קצר לביטוח אחריות

מחיר הספר: 450 שקל, כולל מע"מ.
למנויי "פוליסה" 400 שקל כולל מע"מ.

להזמנות יפה אלון, 03-5407884, mazkirut@tikshoret.co.il, פקס 03-5493622

לכבוד
הוצאת פוליסה
03-5407884, mazkirut@tikshoret.co.il, פקס 03-5493622

כן, אנו מעוניינים לרכוש את ספרו של עו"ד אורי אורלנד, **מדריך מעשי לביטוח עסקי (ביטוחי רכוש ואחריות)**.

המזמין: _____ ארגון: _____ מספר עותקים: _____

טל' _____ כתובת _____

נא שלחו חשבונית ע"ש _____ לכתובת _____.

מצ"ב המחאה לפקודת תקשורת כלכלית בע"מ בסך _____ שקל.

ניתן לשלם בהמחאה לסוף השנה, 28 לדצמבר 2014.

נא לחייב כרטיס אשראי | ויזה | ישראלכרט | דיינרס | אמריקן אקספרס | אחר

מס' הכרטיס _____ תוקף _____

ע"ש _____ מס ת.ז. _____

חתימה _____